

ประการที่ ๑

ประวัติเศรษฐกิจและสังคมจังหวัด

อุบลราชธานี

ประวัติเศรษฐกิจและสังคม
จังหวัดฉะเชิงเทรา



- ประวัติความเป็นมาของจังหวัดฉะเชิงเทรา
- ประวัติแม่น้ำบางปะกง
- แผนที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ยินดีต้อนรับสู่จังหวัดฉะเชิงเทรา



ประวัติความเป็นมาของจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทราหรือที่นิยมเรียกกันว่า "แปดริ้ว" เคยเป็นเมืองหนึ่งที่อยู่ในอำนาจการปกครองของขอมมาก่อน ในสมัยอิทธิพลของ อาณาจักรลพบุรี (ขอม) เมืองฉะเชิงเทราตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำบางปะกง เป็นไปได้ว่าชาวเมืองสมัยโบราณอาจจะเรียกชื่อ แม่น้ำบางปะกงว่า คลองลึกหรือคลองใหญ่ส่วนความเป็นมาของชื่อ "แปดริ้ว" ก็มีเล่าขานกันมาหลายกระแสบ้างก็ว่าที่ได้ชื่อว่าเมืองแปดริ้ว ก็เพราะขนาดอันใหญ่โตของปลาช่อนที่ชุกชุมเมื่อนำมาแล้จะต้องแลถึงแปดริ้ว" ฉะเชิงเทรา " กับ " แปดริ้ว " คือสองชื่อที่เรียกขานเมืองนี้ " ฉะเชิงเทรา " เป็นชื่อที่ใช้ในทางราชการ ส่วน "แปดริ้ว" เป็นภาษาท้องถิ่นที่ชาวบ้านใช้เรียกกันมาช้านาน



พื้นที่และแผ่นดินฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่กว่า 5,000 ตารางกิโลเมตรหรือกว่า 3 ล้านไร่ กว้างใหญ่กว่าเมืองอื่นใดในแผ่นดินภาคตะวันออกของไทยนอกจากจันทบุรีอาณาเขตของจังหวัดแผ่ไปจนจรดนครนายกและปราจีนบุรีทางทิศเหนือชลบุรีและจันทบุรีทางทิศใต้ ปราจีนบุรีทางทิศตะวันออก และกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และปทุมธานีทางทิศตะวันตก

ข้อมูลสารสนเทศสถานศึกษา ๑ ประการ ปีการศึกษา 2561

ฉะเชิงเทรา ในอดีต เมือง ฉะเชิงเทราถือกำเนิดขึ้นเมื่อใด ไม่มีผู้ยืนยันได้แน่ชัด แต่จากที่ตั้งของเมือง นักโบราณคดีสันนิษฐานว่า ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงแห่งนี้ เมื่อหลายพันปีก่อน น่าจะเป็นแหล่งอารยธรรมสำคัญแห่ง



ป้อมเมืองฉะเชิงเทรา

หนึ่งเช่นเดียวกับที่ราบลุ่มแม่น้ำอื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งพักพิงอาศัยของผู้คนมาแต่โบราณและเมื่อมีการขุดค้นพบโครงกระดูกและเครื่องประดับมีค่าอายุกว่า 5,000 ปี

เมื่อล่วงเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ แหล่งอารยธรรมลุ่มแม่น้ำบางปะกง จะมีหลักฐานชัดเจนขึ้น แต่บ้านเมืองในยุคต้นพุทธกาลนี้ยังมีได้รวมเป็นลักษณะ "อาณาจักร" ที่มีราชธานี ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองหากพิจารณาจากสภาพภูมิศาสตร์ ชุมชนศูนย์กลางขออารยะ

ธรรมกลุ่มแม่น้ำบางปะกงนั้น น่าจะเป็นทางออกสู่ทะเลซึ่งสามารถติดต่อซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้าและวัฒนธรรมกับดินแดนโพ้นทะเล และในขณะเดียวกัน ก็สามารถนำพาสินค้าและวัฒนธรรมเหล่านั้นไปยังดินแดนภายในแผ่นดินใหญ่ ซึ่งอยู่บริเวณที่ราบสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและที่ราบต่ำในกัมพูชาอันถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดแห่งอารยธรรมสมัยโบราณของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างสะดวก

อย่างไรก็ตาม ชื่อ "ฉะเชิงเทรา" ได้มาปรากฏอย่างเป็นเรื่องเป็นราวครั้งแรกใน สมัยกรุงศรีอยุธยา ในแผ่นดินของ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) ฉะเชิงเทราได้รับบทบาทสำคัญในการปกครอง ในฐานะหัวเมืองชั้นใน หรือ เมืองจัตวา ที่อยู่ใกล้ราชธานีของประเทศ เช่นเดียวกับ ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี สมุทรสงคราม นครไชยศรี นครสวรรค์ ชัยนาท สุพรรณบุรี สมุทรสาคร ชลบุรี ปราจีนบุรี และ นครนายก



ในปี พ.ศ. 2126 สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงได้ทรงเกณฑ์ผู้คนนับหมื่น เสด็จกรีธาทัพไปตีเมืองละแวกเพื่อแก้แค้นเขมร การศึกครั้งนั้นเป็นครั้งใหญ่ที่มีการวางแผนรบอย่างรอบคอบ และฉะเชิงเทราได้กลายเป็นชุมก้ำลำเลียงและแหล่งเสบียงสำคัญที่มีหน้าที่แจกจ่ายเสบียงให้แก่กองทัพหลวงไม่ถึงสองร้อยปีให้หลัง ฉะเชิงเทราที่มีบทบาททางการเมืองอย่างสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทยอีกครั้งหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2310 ซึ่งเป็นปีที่กรุงศรีอยุธยาแตกพ่ายแก่พม่า พระยากำแพงเพชรผู้ซึ่งในภายหลังได้ขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ขุมนุมพลพันเศษเดินทางจากกรุงศรีอยุธยาที่ล่มแล้ว หมายจะไปซ่องสุมกำลังที่เมืองจันทบุรีเพื่อกอบกู้ชาติไทย

ข้อมูลสารสนเทศสถานศึกษา ๙ ประการ ปีการศึกษา 2561

ทัพไทยถูกทหารพม่าติดตามมาดักที่บริเวณปากน้ำเจ้าโล้ซึ่งเป็นที่ตั้งเมือง ฉะเชิงเทราในขณะนั้นจึงเกิดปะทะกันขึ้นแต่ด้วยชัยภูมิของเมืองอันเหมาะสมแก่ การทำสงครามกองโจรพระยากำแพงเพชรจึงสามารถตีทัพพม่าแตกพ่ายไปและเดินทางต่อไปได้จนถึงที่หมาย และภายหลังจากที่ศึกปรือทหารจนมีกำลังกล้าแข็งแล้วก็ได้้นำกำลังโดยใช้ ฉะเชิงเทราเป็นเส้นทางหนึ่งในการเดินทัพเข้าโจมตีพม่าที่เมืองธนบุรี แล้วขึ้นไปตีค่ายโพธิ์สามต้นซึ่งเป็นค่ายใหญ่ของพม่าที่อยุธยา ทำการกอบกู้เอกราชให้กับชาติไทยได้เป็นผลสำเร็จ



โฉมหน้าใหม่ของเมืองนี้เริ่มชัดเจนขึ้นในช่วงต้นของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะ เป็นเวลาที่ฉะเชิงเทราได้รับบทบาทในฐานะ "เมืองหน้าด่าน" ที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาติ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายที่ว่าการเมืองฉะเชิงเทราจากเดิมที่ตั้งอยู่ ที่

ปากน้ำเจ้าโล้ มาสร้างกำแพงเมืองใหม่ที่บ้านท่าไข่ แขวงเมืองฉะเชิงเทรา ชิดกับลำน้ำบางปะกง ซึ่งเป็นเสมือนกำแพงธรรมชาติที่ป้องกันศัตรูได้อย่างดี หมายถึงให้ช่วยรักษาเมืองหลวงให้พ้นภัยจากข้าศึก กำแพงนั้นนอกจากจะเป็นปราการในการปกป้องเมืองหลวงแล้ว ยังกลายเป็นศูนย์กลางอำนาจรัฐแห่งใหม่ และเป็นเครื่องแสดงอาณาเขตของเมือง ด้วย ต่อมาเมื่อเกิดการสร้างบ้านแปลงเมืองใหม่ภายในกำแพง ความเป็น " เมือง " ที่มีอาณาเขตแน่นอนของฉะเชิงเทราจึงได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์



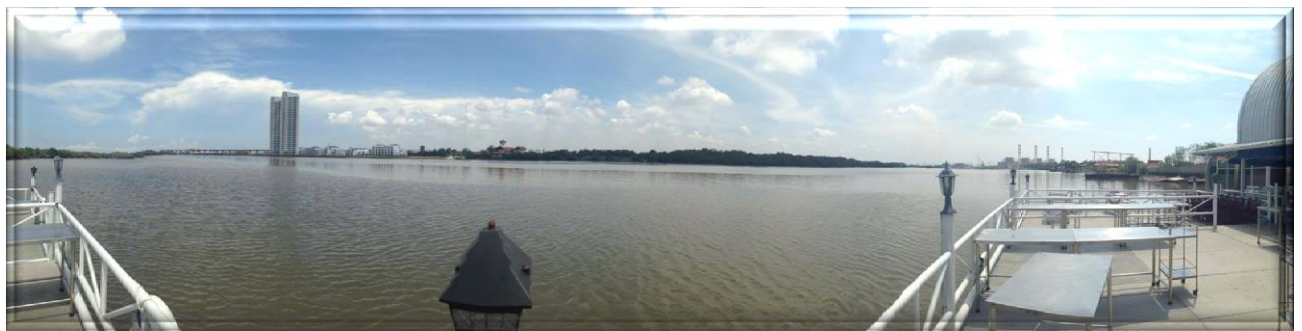
ข้อมูลสารสนเทศสถานศึกษา ๙ ประการ ปีการศึกษา 2561



๑. การตั้งถิ่นฐาน

ฉะเชิงเทรา ถือกำเนิดขึ้นเมื่อใด ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัด จากที่ตั้งเมือง นักโบราณคดี นักภูมิศาสตร์และนักธรณีวิทยาหลายคนได้ลงความเห็นว่ามีหลายพันปีที่ผ่านมา ช่วงแนวชายฝั่งทะเล เดิมบริเวณ ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีลักษณะเป็นอ่าวลึกเข้าไปในแผ่นดินมากกว่าปัจจุบัน ภูมิประเทศ บริเวณใกล้เคียงกับชายฝั่งทะเลเดิม เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำ ที่อาจใช้เป็น

เส้นทางคมนาคมติดต่อกันระหว่างชุมชนบริเวณฝั่งทะเลกับชุมชนที่อาศัยลึกเข้าไปในแผ่นดินใหญ่มากมายทั่วถึง ทางน้ำเหล่านี้จะเป็นตัวกลางในการพัฒนา และ ทับถมของตะกอนดินในฤดูฝนอันเป็น สาเหตุสำคัญที่ทำให้บริเวณที่ราบลุ่มเหล่านี้อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำเกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง...



วิวัฒนาการของแผ่นดินบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกง เป็นเช่นเดียวกับลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อแหล่งอารยธรรมโบราณสำคัญ ๆ ได้รับการสำรวจและขุดค้นขึ้นมาทำให้ทราบว่าเมืองฉะเชิงเทราเคยเป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์โบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ประชาชนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์มีถิ่นที่อยู่อาศัยตามชายฝั่งทะเลแถบนี้ (พีระ เทพพิทักษ์และคณะ, 2539 : 8-9)



ประวัติแม่น้ำบางปะกง

แม่น้ำบางปะกง เป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งที่ไหลลงสู่อ่าวไทย ทางด้านจังหวัดฉะเชิงเทรา มีต้นกำเนิดจากแม่น้ำนครนายก และ แม่น้ำปราจีนบุรี ไหลมาบรรจบกันบริเวณ ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี มีความยาวตลอดลำแม่น้ำ 122 กิโลเมตร และปริมาณการไหลของแม่น้ำบางปะกงในแต่ละปี โดยเฉลี่ยแล้ว หลังเดือนเมษายน คือเมื่อเริ่มเข้าฤดูฝน ปริมาณน้ำในแม่น้ำบางปะกงจะเพิ่มขึ้นสูงตามลำดับ จนถึงประมาณ เดือนสิงหาคมหลังจากนั้นปริมาณการไหลของน้ำจะค่อยๆ ลดลงหลังจากหมดฤดู ฝน ซึ่งปริมาณน้ำจะน้อยที่สุดในเดือนธันวาคมเมื่อเริ่มเข้าเดือนเมษายนในปีถัดไปปริมาณการไหลของน้ำจะเพิ่มขึ้นอีกเป็น วัฏจักร กลุ่มน้ำบางปะกง มีพื้นที่ลุ่มน้ำ 7,978 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดชลบุรี มีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายปี 3,712 ล้าน ลบ.ม. สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มน้ำย่อย ได้แก่ แม่น้ำนครนายก คลองท่าลาด คลองหลวง และแม่น้ำบางปะกงสายหลัก ปัจจุบันมีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่ในพื้นที่ ลุ่มน้ำจำนวน 16 โครงการ มีความสามารถในการเก็บกักน้ำรวม 62 ล้าน ลบ.ม. สำหรับพื้นที่เกษตรกรรมประมาณ 1,180,160 ไร่ มีการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค ปีละประมาณ 1 ล้าน ลบ.ม. ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรประมาณ ปีละ 430 ล้าน ลบ.ม. จึงได้มีการเสนอแผนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางเพิ่มเติมในแผนระยะสั้น และระยะยาวในทุกกลุ่มน้ำย่อยรวม 7 โครงการ มีโครงการหลักที่สำคัญอยู่ในแผนระยะสั้นได้แก่ โครงการอ่างเก็บน้ำคลองสี่แยก โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหลวง และโครงการเขื่อนทดน้ำ



แผนที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

Chachoengsao Map

